

גם אילו היה השאה
„אייכמן של איראן“ —
מיצוות התרבות חשוכות
מתאוות הנקם

יש מיצוות שהשתרשו כל כך עמוק ב־
קרקע התרבות האנושית, עד כי הן גר־
אות כמובנות מאליהן. כאשר מישוהו מפר
אותן, מעורר הדבר תדהמה וזוועה.
מיצוות כזאת היא חסינותם של דיפלומ־
טים, שליחי מדינה אחת המואמנים ב־
מדינה אחרת, אף יריבה ואויבת. היא
קודשה עוד בימיקדם. גם בתקופות באר־
באריות היה מעמד מיוחד לכוון, הנור
שא את דבר אדונו, ולדיפלומט שנשלח
עליידי שליט אחד אל חצרו של השני.
בעת החדשה, הלכו והתמעטו הפיגועים
בשגרירים. אפילו בעת הכרות מלחמה,
מקפידים הצדדים לדאוג להחזרת הדיפלומ־
טים של האוייב לביתם. במלחמת־העז־
לם השנייה, כאשר ניהלו השליחים היפא־
ניים בווינגטון משאומתן כוונ עד ל־
רגע ההתקפה על פרל־הארבור, כחלק מ־
מערכת הטעייה והסוואה, לא מנע הדבר
את החזרתם ליפאן בעצם ימי ההתרג־
שות והזעם.

נהוג זה מבוסס על היגיון. לכל הצד־
דים יש עניין בשמירת הכללים המוסכ־
מים. אם יבטלו, יינזקו כל הצדדים כאחד.
וההידברות בין עמיה־תרבות תידרדר ב־
מדרון הבארבאריה.
מיקלט למנגלה. כל המוסכמות ה־
אלה התערערו השבוע בטהראן, כאשר
לכדו חסידי האיית־אללה רוח־אללה חור־
מיני את צוות השגרירות האמריקאית
והחזיקו את עשרות הדיפלומטים כבני־
ערובה. בדישה להסגיר לאיראן את ה־
שאה המורד, המאושפן בארצות־הברית.
הדבר גורר זוועה ברחבי העולם, מפני
שהיתה זאת פעולה פחדנית, נגד אנשים
חסרי־שע, למען מטרה אנטי־הומאנית:
הסגרת אדם חולה, ואולי גוסס, בידי אוי־
ביו שואפי־הנקם.

אך כמו בכל פרשה אנושית, יש גם
לזו שני צדדים. העלה את הצד השני
אנדרו יאנג, לשעבר ראש־הממשלה של
ארצות־הברית באו"ם, שהשווה את ה־
שאה לאדולף אייכמן, כדי להסביר את
רגשות העם האיראני.

יתכן מאוד כי בעיני האיראנים, מעמדו
של השאה כמעמדו של מנגלה בעיני י־
ראל. השאה ניצח במשך שנים על מכור
נה אכזרית מאין כמוה של רצח ועינויים,
דיכוי ורדיפות, והריחו מעטיר כיום ב־
מולדתו כשטן עצמו.

חומייני ואמונים. אך שיקול צלול
יפסול גם טענה זו.

האנושות התרבותית אינה יכולה לתפ־
קד, בלי שמירה על מינימום של נוחים
תרבותיים. מוסר היחסים הבינלאומיים,
שהתגבש בניסיון של דורות רבים — החל
בהגנה על חיייהם של שבויים במלחמה
ועל האוכלוסיה בשטח כבוש, וכלה ב־
שמירה על חסינותם של דיפלומטים —
חשוב יותר מכל רגש חולק, מוצדק ככל
שהיה, ועליו לגבור על אינסטינקטים של
נקמה.

מאורעות השבוע מוכיחים שוב את חומי־
רת הסכנה הצפויה לתרבות האנושית
מהתלקחות הקנאות הדתית החשוכה בפ־
נות שונות של העולם — החל בחומיי־
ניום האיראני וכלה בגושנים האמונים הישר־
אלי. כאשר תרחשים הדברים במרחקים,
קל לאזרח הישראלי להסיק את המסקנה:
יש לחסל מיפלצת זו, לפני שתסכן את
הישיב התרבות המודרנית, החילונית וה־
סובלנית.

תיקשורת

טומי מכבה את הלפיד

**הדמוקרטיה מבוססת על חופש
המירע — אך בארץ משתלט
עיקרון טוטאליטרי**

מאז השליטו מנחם בגין וזבולון המר
את „המאפיה הימנית“ על רשות־השדור,
אירעו בה שערוריות רבות ורצופות. ה־
שבוע הגיעו לשיא. החושף בצורה חדה
את המגמה של התהליך: הפיכת כלי־

האלוף מט

בישראל הדמוקרטית מותר להגיד את הכל — ואחרי כך הולכים לבית־הסוהר

התיקשורת הממלכתיים למכשיר־עמולה
טוטאליטרי.

ההבדל בין תיקשורת דמוקרטית ותיק־
שורת טוטאליטרית אינו רק בהטפה לדי־
עות, אלא גם במניעת־מידע. בדמוקרטיה,
פועלת מיצוות־עשה: יש לאפשר לאזרח
החופשי לשמוע את שני הצדדים בכל
ויכוח. במישטר טוטאליטרי, פועל העיק־
רון ההפוך: יש למנוע בכל מחיר את
השמעת הטענות של הצד השני. יש לש־
טוף את מוחם של האזרחים עליידי חז־
רה אינסופית על טענות השילטון, ולמ־
נוע מהם כל אפשרות לשמוע טענה אחרת.
על פי פרינציפ זה פועלים הקומיסא־
רים הפוליטיים של ממשלת־הליכוד — יו־
סף („טומי“) לפיד, ראובן ירון ואהרון
פאפו, יחד עם משרתיהם ומלשיניהם.

קולו של פירר. השבוע תומצת המאבק
כולו בפרשה של שלוש דקות.

עובדי דטלוויזיה ראינו ביום החמישי
את באסם אל־שכעה (ראה הנדון, עמודים
28—29 ו־12), כדי שיציג את טענותיו
לפני הציבור הישראלי. מאחר שהאיש שי־
מש מטרה להתקפה מוחצת עליו, והיה
צפוי באותו רגע למאסר ולגירוש, היתה
זאת פעולה עיתונאית שיגרנית ומובנת־
מאלית.

לא כן חשב טומי לפיד, שאסר את ש־
דור הראיון. במשך שלוש דקות הואפל
המירקע. משם התגלגלו הדברים לעבר
עיתות חריף ובלתי־נמנע (ראה עמוד 45).
לעומת זאת שידרה הטלוויזיה בליל־
שבת ראיון נוסף עם אריק שרון, שהש־
מיט את המסווה האחרון והתיק בגלוי
למישטר פאשיסטי. כשהוא לבוש בקפידה
מפחידה בחליפה כהה וענוד עניבה, וכ־
אשר בפניו ניכר טיפוס ערבוני חדש, שה־
חיד עוד יותר, השמיע שרונ דברים שמי־
עולם לא נשמעו עדיין על מירקע הטל־
וויזיה — השקפת־העולם של פירר פא־
סיסטי פוטנציאלי. הוא טען שהיה צורך
לגרש את שכעה מבלי לאפשר לו כלל
להודק לבית־המישפט הישראלי, ושתיג־
רת־כדורגל בנצרת (שכנראה לא היתה
ולא נבראה) מוכיחה שיש לקבוע יחס
חדש כלפי המיעוט הערבי.

היו אלה דברי־הסתה גזעניים מובהקים.
נראה כי שרון החליט לשים את עצמו
כראש „המאפיה הימנית“, המשתלטת ב־
הדרגה על המדינה, והפועלת בשיתוף־
פעולה הדוק בממשלה, בכלי־התיקשורת,
בצה"ל ובמערכות האחרות.
שטיפת המוח. מעבר לשערוריות
היום־יום, יש למגמה זו השלכות חמורות
ביותר על עתיד המדינה.
לצד הנוצר שטוף־המוח, העובר את

מערכת־החינוך של זבולון המר, נוצר צי־
בור מבוגר שטוף־מוח, קורבן מאמציהם
של טומי ושות', הניזון מסוג אחד של
מידע ודיעות, ושכל סוג אחר נמנע ממנו
בכוח.

השטחים

התנהגות היאה

לקצין ולג'נטלמן

לא נותר ספק:

פרשת אל־שכעה היתה

מזכת־חידה קנוניה

מתוכננת היטב

ככל שעברו הימים אחרי ההלם הראשון
של פרשת בסאם אל־שכעה (ראה הנדון
ועמודים 28—29) כן התעמקו הספקות ל־
גבי כשרות פועלתו של השילטון.
טענתו של אל־שכעה, כי הוכנה לו מל־
כודת מתוכננת־היטב, קיבלה סבירות
רבה יותר מיום ליום. הסימוכין לכך:

● לא היתה שום סיבה נראית־לעין
ליוזמתו של האלוף דני מט, מתאם הפעור
לות של צה"ל בשטחים המוחזקים, לזמן
את אל־שכעה לשיחה. צורת הזימון ומ־
קומו היו יוצאים־דופן.

● אף שהאלוף מט נפרד מאל־שכעה
בתום השיחה בדידות ובחמימות מודג־
שת, במסרה גירסה מסולפת של השיחה
תוך פחות משעה לרדיו, ועוד באותו יום
לכתבים הצבאיים.

● לעומת זאת, לא מטר מט דיווח
לממונים עליו, ובעיקר לשר־הביטחון.

● הגירסה המקורית שנמסרה לאמצ־
עיתית־קשורת היתה מסיתה וכוזבת, בה־
ציאה את הדברים מתוך הקשרם.

מעיזה באמון. הקנוניה שברה במכה
אחת את אחד הנכסים המעטים שעוד
שרדו בין ישראל וראשי הציבור בשטי־
חים המוחזקים: האימון ההדדי האיש־
מאן ראשית הכיבוש. נוצרה מסורת
של הידברות אישית חופשית של ישרא־
לים מכל הסוגים, אנשי המימשל וראשי
מחנה־השלום כאחד, עם ראשי הציבור
הפלסטיני. במשך 12 שנים, נהגו שני ה־
צדדים להביע באופן חופשי לגמרי את
דעותיהם בשיחות אלה. האווירה ששררה
בשיחות אלה יצרה לא פעם את האשליה
כאילו „כבר נוצר למעשה שלום“. כפי
שאמר פעם יצחק בן־אהרון.

אין ספק כי משה דיין שמע דברים דו־

ראשי־עירייה אל־שכעה

מים לדבריו של אל־שכעה, כאשר נפגש
עם ראשי הציבור ברצועה ובגדה, וביני־
הם חידר עבד־אל־שאפי בעזה וד"ר אחי
מד חמוי נתשה בחברון. דיין לא פירסם
מעולם מילה מתוך שיחות אלה, אך גם
הוא ראה בשיחות אלה חלק מיצירת ריק־
מה של אמון הדדי ושלום.
האלוף מט הגיע בפרשה זו לשיא של
ציניות. אחרי ששמע את דברי אל־שכעה,
העלה על נס את הדמוקרטיה הישראלית,
שבה מותר לשכעה לאמר מה שאמר, אך
תוך שעה פתח מט — או אחד מאנשיו —
במסע שנועד להעניש את שכעה על אמי־
רת דבריו.

זהו מעשה של מעילה באימון. המכפיש
את מדי צה"ל, גם לולא היה מט עצמו
אחראי לכך, היה חוסר־התגובה שלו על
המעשה הופך אותו לפחות לשותף־אחר־
מעשה. התנהגותו לא היתה — לפי ההג־
דרה הבריטית — „יאה לקצין ולג'נטלמן“.
הפתה — של מי? הנקודה העיק־
רית של כל הפרשה הועלמה מעיני הצי־
בור — אף שהיא מוזקרת לעין.
הטענה נגד שכעה היתה שהוא הסית
בדבריו לרצח נשים וילדים, בכך שלא
גינה את הפיגוע בכביש־החוף.
השאלה המתבקשת היא: את מי
הסית אל־שכעה?

בעלי־שיחתו לא היו אלא האלוף מט
עצמו וכמה מאנשי מטהו. הם היו היחי־
דים ששמעו את הדברים. לולא הדליפו
הם עצמם את גירסתם לאמצעי־התיקשור־
רת, לא היה נשמע אותה איש מילבדם.
האם עניש אל־שכעה על כי הסית את
האלוף מט?

מיפלגות

הפגנת נוכחות

חשיבותו של כנס בית־ברד

השני, היתה בעצם קיומו

ודא כמה שנאמר בו

המעמד היה קצת מביך. באחד מאול־
מות מיכללת בית־ברד בצופית, המכיל
כמאתיים כיסאות, הצטופפו יותר ממא־
תיים וחמישים נוכחים. היו ביניהם רבים
מאישיה הבולטים של מיפלגת העבודה.
למרות שרק מעטים מהם, כמו חת־
כים ז'ק אמיר, אברהם כ"ץ ודני רוזווליו, או
ראשי הערים יוסף נבו ואהרון נחמיאס,
הם נושאי תפקידים רשמיים מטעם המ־
לגה, הכילו הכיסאות באולם הצר את
המנהיגות הבאה של מיפלגת העבודה.
(המשך בעמוד 34)